

3C – ELMÉLKEDÉSRE ÉS MEGBESZÉLÉSRE AJÁNLOTT SZÖVEGEK

1. A rossz nem Istentől származik

„Mert a halált nem Isten alkotta, ő nem leli örömét az élők pusztulásában. Hisz mindent azért teremtett, hogy legyen, és a világ teremtményei az üdvösségre szolgálnak. Nincs bennük pusztító méreg, és a földön nem az alvilág uralkodik.”

(Bölcs 1,13–14)

2. Ádám és Jézus Krisztus, két család

„Így tehát, testvérek, nem vagyunk a testnek lekötve, hogy a test szerint éljünk... Nem a szolgaság lelkét kaptátok ugyanis, hogy ismét félelemben éljétek, hanem a fogadott fiúság Lelkét nyertétek el, általa szólítjuk: Abba, Atya!... Ennek az életnek a szenvedései véleményem szerint nem mérhetők az eljövendő dicsőséghez, amely majd megnyilvánul rajtunk. Maga a természet s óvára várja Isten fiainak megnyilvánulását. A természet ugyanis mulandóságnak van alávetve, nem mert akarja, hanem az miatt, aki abban a reményben vetette alá, hogy a mulandóság szolgálai állapotából majd felszabadul Isten fiainak dicsőséges szabadságára.”

(Róm 8,12.15.18–20)

3. Krisztus legyőzte a halált

„Azután következik a vég, amikor is (Krisztus) átadja az Istennek, az Atyának az uralmat, miután minden fölébbséget, hatalmat és erőt megsemmisített. Addig kell ugyanis uralkodnia, amíg ellenségeit mind lába alá nem veti. Utolsó ellenségként a halál semmisül meg, hiszen »mindent lába alá vetett«. Amikor arról van szó, hogy minden alá van neki vetve, természetesen kivétel az, aki mindent alávetett neki.”

(1Kor 15,24–27)

„...A győzelem elnyelte a halált.
Halál, hol a te győzelmed?
Halál, hol a te fullánkod?

A halál fullánkja a bűn, a bűn ereje pedig a törvény. De legyen hála Istennek, mert ő győzelemre segít minket, Jézus Krisztus, a mi Urunk által.”

(1Kor 15,55–57)

4. Ádám gyermekei vagyunk, de reményben élünk

„Ennek az életnek a szenvedései azonban véleményem szerint nem mérhetők az eljövendő dicsőséghez, amely majd megnyilvánul rajtunk... Tudjuk azt is, hogy akik Istent szeretik, azoknak minden javukra válik, hiszen ő saját elhatározásából választotta ki őket... Mire következtethetünk ebből? Ha Isten velünk, ki ellenünk?”

(Róm 8,18.28.31)

3D – ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Melyik században íródott az első emberpár bűnérol szóló elbeszélés?

2. A bölcsek és a próféták, akik a Teremtés könyvének 3. fejezetét írták, ismerték népük történetét, s arra támaszkodtak. (Karikázza be a helyes választ.)

- a) Igaz
b) Nem igaz

3. Isten népének története egy ötponos sémába helyezhető. Melyek ezek az elemek?

_____
_____
_____
_____

4. Írja le néhány szóban, hogyan magyarázza a Teremtés könyve a rossz jelenlétét a világban.

5. Pótolja az alábbi szövegben a hiányzó szavakat:

Az ember bűne ellenére a Teremtő Isten .....

..... Isten lesz.

Isten megsajnálta Káint, és homlokára ..... tett.

Az általános romlottság közepette egy család kegyelmet talált Isten szemében. Ez ..... családja volt.

A bábéli torony szétrombolása és a nemzetek szétszéledése után Isten kiválasztotta ....., hogy új népet teremtsen magának.

6. Az első bűn megnyitotta a remény ajtaját is. Írja le néhány szóban, miben áll ez a remény.

_____
_____

3 SZAVAD VILÁGOSSÁG AZ UTAMON

Bibliai ismeretterjesztő füzetek

Megjelenik a Keresztény Értelmiségi Kör és az Agapé Kiadó gondozásában a Hitélet folyóirat mellékleteként

3A – BŰN A VILÁGBAN

Az ember naponta megtapasztalja magában és másokban is, milyen rossz a bűn, és szenved miatta. A rossz jelenléte a világban keseríti életét, de megmagyarázhatatlan vonzódást érez iránta. S amikor vét, megszegi Isten parancsát, lelkiismeret-furdalás gyötri, szorong. Megtapasztalja, hova zuhanhat, süllyedhet, ha visszaél Isten barátságával. Felelősséget érez tetteiért, s ezért okoz neki fájdalmat, amikor bűnt követ el. Ilyenkor felteszi a kérdést: Hogyan is tettem ilyent? Mint gondolkodó lény felteszi az örök kérdést: ha Isten mindent jónak teremtett, az embert életre és boldogságra hívta, akkor honnan származik a rossz, a szenvedés és a halál? Valójában ez a kérdés nem új. Már akkor is föltették, amikor a Krisztus előtti 10. században írásos formát nyertek a Biblia legősibb könyvei. Mi is kérdezzük:

– Ha az ember hivatást kapott arra, hogy művelje a földet, amit a Teremtő jónak teremtett, akkor miért kell hozzá annyi verejtek, és miért terem olyan keveset?

– Tény az, hogy az ember igényli a segítséget és a szeretetet. Akkor miért van annyi gyűlölet és erőszak a világban?

– Ha a férfi és a nő annyira kötődnek a kapott élethez, akkor miért kell meghalniuk?

Már az Ábrahám előtti időkből tudunk olyan elbeszélésekről, amelyek az irigy isteneknek tulajdonították a bűnt. Ma is egyes emberek Istent okolják a csapásokért és a tragikus halálért. Vannak, akik hitüket is teljesen elveszítik, mert úgy gondolják, ha Isten létezik, akkor nem engedné meg a rosszat.

A Biblia, a Teremtés könyvének 3. fejezetétől kezdve szinte állást foglal e kérdéssel kapcsolatban. Isten üzenete eligazítást ad a kérdező embernek azáltal, hogy szól a bűnről és bűnös állapotában sínylődő emberről. Válasza nem mellőzendő, hiszen azt írja le, amit Isten a bölcsek és a próféták által hitünkkel és üdvösségünkkel kapcsolatban kinyilvánított. A mondanivalót a következőkben foglalhatjuk össze:

- Minden, ami létezik Isten műve, s ezért jó. Az embert ajándékozó jóságában teremtette és az üdvösségre hívta. A Teremtés könyve 1–2 fejezeteinek ez a központi üzenete.

- Ezzel a felismeréssel szemben Izraelnek van egy másik tapasztalata is, amely ellentmond annak, amit a bibliai szerző a 2. fejezetben tanít. Az embert reális állapotában szemléli, amelyben a rossz is tevékeny. Istennek szabadsággal rendelkező teremtményei azonban kezdettől fogva – bűnük következményeként – elhomályosították ezt a jóságot. A Biblia ezzel magyarázza a rossz és a halál jelenlétét a világban. A bibliai őstörténet a Teremtés könyvének harmadik fejezetében szól a bűnbeesésről (3,1–7), majd pedig annak következményeiről (3,8–24) Ez prófétai visszatekintés a múltba. Megjelöli a múltban azt a történeti eseményt, ami magyarázza a jelen helyzetet. (Olvassa el a C1-es bekezdést is!)

Történelmi tanulságok

Minden izraelita jól tudta, hogyan kezdődött népének – a választott népnek, Izraelnek – a története:

- Isten kiszabadította elődeiket az egyiptomi rabságból. Mindezt irgalmasságból és szeretetből tette;
- a Sínai-hegyen szövetséget kötött velük, és a tízparancsolatot adta nekik;
- a nép később megszegte az első parancsot, és aranyborjút készített magának;
- büntetésként negyven évig kellett bolyonganiuk a pusztában;
- Jahve – irgalmasságában és ígéreteihez való hűségében – földet ajándékozott a következő nemzedéknek.

A Teremtés könyve 3. fejezetének szerzői szem előtt tartották Dávidnak a történetét:

- Dávid kiválasztása Isten ingyenes ajándéka (1Sám 16).
- Dávid király bűnt követett el Bersabéval, akinek férjét, Uriást később meggyilkoltatta (2Sám 11) s ezzel egyszerre két parancsot is megszegett: „Ne ölj!”, „Ne paráználkodj!”
- A büntetés: a gyermek halála (2Sám 12,14).
- Isten azonban mindig hű marad ígéretéhez: szeretetében új fiúval, Salamonnal ajándékozta meg a királyt (2Sám 12,24).

E két példából öt elemet emelhetünk ki: ingyenes ajándék (1), tiltás, illetve parancs (2), a parancs megszegése illetve bűn (3), büntetés (4), Isten megbocsátása és Isten betartja ígéreteit (5). A Teremtés könyvének szerzői valószínűleg meghatározott sémát vettek alapul, hogy leírják az emberiség kezdetén történt drámát. Már a második fejezetben említik az ingyenes ajándékot, az edenkertet (1), a tiltást a 17. versben: „De a jó és a rossz tudás fájáról ne egyél, mert amely napon eszel róla, meghalsz” (2). A 3. fejezet témái pedig a bűn (3), a büntetés (4) és Isten megbocsátása (5).

Durva engedetlenség

Az első bűn úgy jelenik meg, mint durva engedetlenség az Úrral szemben, aminek oka az emberi gőg. A jónak és a rossznak megismerése azt jelenti, hogy „valaki egyedüli meghatározója annak, hogy mi a jó és mi a rossz. Az ezt követő cselekedetei is ezzel összhangban történnek”.

A Teremtés könyve 3. fejezetében szimbolikus elbeszélésmodot is találunk: Isten parancsának a megszegése és a jó és rossz fája gyümölcsének az élvezete az embernek az Istentől való függetlenségi törekvését jelzi. A jó és a rossz tudásának a fája az ember paradicsomi állapotában azt jelentette, hogy közvetlenül Istentől tudta mi a jó és mi a rossz. Ezért a teremtmény tökéletes harmóniában élt Teremtőjével. Később engedetlenségével megtagadja teremtményi mivoltát, és visszajára fordítja a rendet, amelyet Isten állított fel. A teremtmény maga akarja meghatározni, mi a jó és mi a rossz, s ha kell szembeállva Isten rendjével. Önmaga lesz önmagának a törvényhozója. Ádám féltékenyen védi függetlenségét: nem akar Istentől függni. Úgy gondolja, ő a Teremtő nélkül is képes meghatározni, mi a helyes viselkedés, és egyedül is elérheti a boldogságot a saját mércéi szerint. A tanító példa elbeszéli, hogy Isten azt kérte az első embertől, hogy az edenkert közepén álló fa gyümölcséből ne egyenek. A gonosz kígyó képében jelent meg az őszülőknek, és arra biztatta őket, hogy ne engedelmességedjenek Isten szavának, hanem szakítsanak a tiltott fa gyümölcséből, mert attól olyanok lesznek, mint az Isten. Az első emberek hallgattak a csábításra. Szembefordultak Istennel, súlyosan megszegték parancsát, azaz elkövették a bűnt, amelyet eredeti bűnnek nevezünk. Így elvesztették Isten barátságát, elfordultak tőle. Isten kiűzte őket az edenkertről. Ezután viselniük kellett bűnük következményeit. Magukra hagyatva egyedül próbáltak boldogulni. De Isten segítségével nélkül szánalmas az ember, gyöngye és boldogtalan.

A keresztény ikonográfiában az ősbűn (kígyó) ábrázolása gyakran összefonódik Megváltónk győzelmének a jelével.

Büntetés vagy következmény?

A valóság azonban azt mutatja, hogy Ádám mindent összekever, letér a jónak az útjáról, Isten törvényei helyett saját törvényei szerint viselkedik. Ahelyett, hogy teljes életet élne, az életébe belép a hazugság, a gyűlölet, ami a halál gyümölcsét termi.

- Az ember, akit Isten arra teremtett, hogy őt szeresse, kerüli a jelenlétét, elbújik előle (Ter 3,8).
- Megszakad az összhang Isten és ember között, az emberi kapcsolatokban zavar áll be:
- Megromlik a kapcsolat ember és ember között: „Erre felnyílt a szemük, észrevették, hogy meztelenek. Fügefaleveleket fűztek össze és kötényt csináltak maguknak” (7. sor), nem olyannak látják egymást, mint amilyenek a valóságban; álarcot viselnek (eltakarják igazi magukat), gyanús viszonyt alakítanak ki egymással, hazugságban élnek (Zsolt 4,3; 12,3; 116,11), Káin ezért öli meg testvérét stb.
- Megromlik az ember kapcsolata önmagával, belső rendetlenséget tapasztal meg: azt teszi, ami nem akar, és azt akarja, mit vissza kellene utasítania (Róm 7,15).
- Megromlik az ember viszonya a természethez; a munka a mi feladatunk és jónak számít (2,15), de a bűn elkövetése után már könnyes verejtékezés (3,17); a nő szül, de fájdalmak közepette (3,16); a házastársi életben a férj uralkodik a nő felett, aki vele egyenrangúnak lett teremtve (3,16). az özönvíz megsemmisíti az életet (6–8).

Mindez arról tanúskodik, hogy a bűn miatt jelenlegi világunk különbözik attól, amilyent a Teremtő a kezdetben teremtett. Mindenütt szenvedés követi az ember lépéseit.

Az irgalmasság diadala

Istenünk azonban irgalmas, megbocsátott a Sínai-hegyen lázadó népnek és Dávidnak. A Teremtés könyvének írói ezt tudják. Isten nem hagyja magára az elesett embert. A bűnbeesés után már az őszülőknek megígérte a Szabadítót, aki helyreállítja a megromlott kapcsolatot Isten és az emberek között. A megígért Megváltó, a bűn rabságából Szabadító megérkezett Jézus Krisztus személyében. Addig azonban sok idő eltelt, az emberiségnek türelemmel kellett várakozni. Az isteni ígéret, az „ősevangélium” vagy „első evangélium” azonban reménnyel töltötte el az igazakat. Ezért a 3. és néhány következő fejezet egy ismert tapasztalat leírásával zárul:

- Isten biztosítja az első emberpárt, hogy egy napon az elátkozott kígyó el lesz taposva (3,15 – olvassa el a B1-et).
- Káin homlokán viseli a védelem jelét (4,15).
- Az özönvíz megkíméli Noét (6,8 és 14).
- A szétszéledt nemzetek közül Isten meghívja Ábrahámot, hogy rábízsa népét (11,26).

Más szóval: a Teremtés könyve – bár még csak sejtelmesen és titokzatosan – tudatja velünk, hogy Istené a végső szó, a megbocsátás. A Teremtő lesz a megváltó is (olvassa el a C2–4-et).

1. A beszélő kígyó

A szerzők olyan tanítási módot alkalmaznak, ami nagyon hasonlít Jézus evangéliumi példabeszédeire: konkrét példa, eleven esemény, könnyen érthető, mély és komoly dolgokat mond el, amelyek hitünkre nézve fontosak és igazak.

A kígyó egyike azoknak az elemeknek, amelyekre különösen figyelünk. A kígyó beszél, félrevezet, ítél, Isten azonban megbünteti. Miért éppen a kígyót választották a szent szerzők?

Mi tudjuk, hogy a kígyó ravasz, veszélyes csúszómászó. A vele való találkozás halált is jelenthet.

Az izraeliták még ennél többet is tudtak a kígyóról. A Teremtés könyvének legrégebbi fejezetei Salamonnak, Dávid fiának az uralkodása idején keletkeztek. Dávid volt a legbölcsebb a világ összes királya között (1Kir 5,9–14), de rengeteg ágyasa volt (1Kir 11), közöttük sok pogány hercegnő. Öregségében a királynak a szívét a feleségek más istenek felé fordították (4. sor). Feltételezzük, hogy Salamon rossz példája megfertőzte a népet, amely megfélemlített Istentől, és a bálványok felé fordult. A király és a nép elkezdte imádni Asztarté istennőt, aki a kánaániták számára a női megtermékenyülés és termékenység istennője. A kígyó ennek a hamis istennőnek volt a jelképe, mint ahogyan a bika és a dárdás harcos egy másik kánaáni istennek, Baálnak volt a szimbóluma. Valószínűleg máris értjük, miért került be a kígyó a földi paradicsomról szóló történetbe: ő jelképezi a hamis isteneket, s ezért őt tartották a legmegfélemlőbbnek arra, hogy Isten igaz szavával szemben jelképezze a hamisat.

Mindez abban is segít bennünket, hogy jobban megértsük a paradicsomi drámát. Ahogy Salamon, a legbölcsebb király vétkezett, amikor a hamis isteneket szolgáló feleségeire hallgatott, úgy Ádám is vétkezett jegyese miatt, aki a kígyóra – a hamis istenre – hallgatott.

Főlöszleg azt feszegetni, hogy milyen nyelven beszélt a kígyó, vagy hogy büntetése előtt voltak-e lábai, és úgy járt-e, mint egy százlábú. Az sem lényeges, hogy a fának a gyümölcse alma volt-e vagy körte. Ezek csak részletei – mellékes költői díszletei – a példabeszédnek, a lényegét máshol kell keresni: egynek bűne miatt megjelent a rossz a világban, a bűnnel együtt pedig a halál is.

A Biblia helyes értelmezéséhez fontos megállapítani, hogy az adott szöveg milyen műfajhoz tartozik. Az bűn és a rossz elbeszélése műfajilag tanító történet, melynek történelmi magja van. Figyelembe kell venni, hogy a szerző nem riportot szándékozik írni egy régmúlt eseményről, hanem egy üdvtörténeti adottságra akar magyarázatot adni. Bár az elbeszélés mesészerű, a lényege mégis olyan igazság, amely az ember üdvösségére nézve fontos üzenetet tartalmaz. Nem szándékozik elmondani azt, hogyan történt a bűnbeesés, hanem hogy mi történt. Arra a tényre mutat rá, amelyből a jelen állapot ered, vagyis a bűn valóságára. Az elbeszélésben felhasznál olyan irodalmi és vallási motívumokat is, amelyek érthetővé teszik tanítását a korabeli ember számára. A hit fényében a jelen üdvtörténeti állapot mélyebb össze-

függéseit keresi úgy, hogy visszanyúl a kezdetekhez, és megadja eredetüket, amelyektől mint októl az emberiség jelen állapota függ. Érdeklődése eleve vallásos, nem vezet történetírói szándék. A felismert igazságot tanítja, hogy az ember jelenlegi állapota a történelem kezdetén elkövetett bűn következménye.

Az első bűn megfertőz mindannyiunkat. Olyan az, mint amikor valaki mérget dob a kútba: az egész víz megmérgeződik, azok pedig, akik isznak belőle, meghalnak. Ha a Fekete-erdőben a Duna forrását megmérgeznék, a folyó egész folyása olyan lenne. Ha egy gombnyomásra valaki felszabadítaná az atombomba pusztító energiáját, a hatalmas katasztrófa áldozatai viselnék a következményeket. A bűnben valamennyien édestestvérek vagyunk, egyazon család tagjai, és mindannyian betegek... A bűn megrontja az emberek életét. Mint ahogyan a rossz termőföldbe ültetett fa is gyenge, az őszülők utódai, a későbbi leszármazottak, az egész emberiség tagjai is erőtlenné bizonyulnak a rossz elleni harcban. Isten azonban megígérte, hogy eljön az Orvos, a Megváltó, a második és új Ádám, Jézus (Róm 5,12–21).

Mai nyelven is sutog

„A jó és a rossz tudásának fája” jelképes elnevezés. Mit jelképez? Válaszul, először is megjegyezzük, hogy az embernek tilos volt a fához nyúlni. A „tudás” itt nem csupán az értelemre vonatkozik, hanem a dolgok lényegének a megismerésére is.

Ismerni a jót és a rosszat, azaz meghatározni, mi jó és mi rossz, ez csak isten kiváltsága, mivel a jó és a rossz a teremtés rendjébe tartozik, és Isten a teremtő. Az ember nem követelheti magának ezt az isteni kiváltságot.

Kövessük a történet finom pszichológiáját: „Valóban mondta Isten, hogy nem ehettek a kert valamennyi fájáról?” A válasz előrelátható volt: „A kert fájának gyümölcséből ehetünk. Isten csak a kert közepén álló fa gyümölcséről mondta: Ne egyetek belőle, ne érintsetek, nehogy meghalljatok.”

Ekkor a kígyó az engedetlenség fejében egy, a nagyravágyáson alapuló ábrándot kínál: „Semmi esetre; nem fogtok meghalni. Isten jól tudja, hogy amely napon abból esztek, szemetek felnyílnak, olyanok lesztek, mint az istenek, akik ismerik a jót és a rosszat.” Korszerű nyelvre fordítva, ez valahogy így szólna: „Isten hazudott nektek, mivel igájában akar tartani benneteket. Isten féltékeny, magának akarja megtartani a lét teljességét, de ti hozzá hasonlókká lehettek – akarata ellenére. Hogy nagyok legyetek, az egyedül tőletek függ. De csak akkor, ha a tiltott gyümölcsből esztek.”

A kísértés a nő felé irányul, mivel gyengébb, de élénkebb és nagyobb képzelőereje van. Bár a kísértő hangja kívülről jön, visszhangra talál az ember lelkében: az önszeretletben és a büszkeségben. Az engedetlenség teljesül. Az asszony eszik a gyümölcsből, és a férfit is meggyőzi, hogy egyen belőle.

Enrico Galbiati: A teremtés. Agapé, 1983.